

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Пресиян Бургов

ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„Доктор” в област на висшето образование 3. Социални, стопански и
правни науки, професионално направление 3.2 Психология, научна
специалност „Педагогическа и възрастова психология”

автор: Григориос Пасхалис Серетис

**тема: „Психологическите последици от Ковид-19 пандемията в
Република Гърция“**

научен ръководител: доц. д-р Наташа Ангелова

ЮЗУ „Неофит Рилски”

Благоевград

Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед №1165 от 22. 05. 2025 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” и решение на факултетния съвет на Философски факултет (Протокол №16 / 19. 05. 2025 г.) съм определен за член на научното жури за защита на дисертационен труд на тема: **„Психологическите последици от Ковид-19 пандемията в Република Гърция”** за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология”. Автор на дисертацията е Григориос Пасхалис Серетис, отчислен с право на защита докторант към катедра „Психология”, Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Представеният комплект документи съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

От приложените заповеди и протоколи е видно, че са спазени всички процедури по провеждане на докторантурата, предварителното обсъждане на дисертационния труд и насочването му към защита.

Авторефератът отговаря на изискванията и коректно представя в съдържателен план важни аспекти от настоящата дисертация.

Актуалност на темата и целесъобразност на поставените цели и задачи

Пандемията от Ковид-19 изправи светът и човечеството пред неவிжданo в близката ни история предизвикателство, засягащо не само живота и съществуването, но и психичното здраве, функционирането и устойчивостта социалните системи, взаимоотношенията и бъдещето на всеки един от нас.

Темата за ефекта и влиянието на Ковид-19 върху човечеството, естествено е обект на засилен изследователски интерес както в теоретичен, така и в приложен аспект. Значимостта ѝ пряко кореспондира с промененият начин на живот, динамиката на социалните взаимоотношения, общуването в съвременният свят и предизвикателствата пред социалните системи и личността, по време и след пандемията. Наблюдаваните значителни промени във всички нива на функциониране в условия на несигурност, неяснота и заплаха за живота поставя единствено въпроси, а ясни отговори липсват. Вероятно по тази причина изследователският интерес естествено е насочен към най-уязвимите групи.

Наличието на възможна корелация между пандемията от Ковид-19, налагането на карантина и временен локдаун от една страна, и развитието на тревожни и афективни разстройства в активната популация от друга, предполага възникване на проблеми в адекватността на функциониране, взаимоотношенията между социалните системи, държавата и личността и интернализирането на нови, адаптивни поведенчески стратегии и модели. Това априори налага преосмисляне и реструктуриране на професионалната помощ, образователните и обучителни програми за действие и справяне в условията на пандемични заболявания.

Провеждането на изследвания за влиянието на Ковид-19 и постковид синдромите върху психичното здраве, социалните взаимоотношения и ролята на съвременните технологии за комуникация в процеса на психично

подпомагане и терапия по време на пандемията би предоставило една обективна информация за тяхната надежност, независимо от на пръв поглед противоречивите резултати. Ето защо всяко изследване на проблема заслужава адмирации и подкрепа.

Григориос Серетис формулира основната цел на дисертацията – „да се проучат психологическите ефекти от пандемията от Ковид-19.“ В дисертацията е посочена и допълнителна цел, а именно: „да се оцени психологическата връзка на пандемията от Ковид-19 върху гръцките възрастни и да се оцени влиянието на социално-демографските променливи върху това въздействие.“

Познаване на проблема

Докторантът вниква в същността на проблема и прави опит да го представи интердисциплинарно. Впечатление прави доброто познаване на историята, еволюцията и ефектите от пандемията Ковид-19. Направен е задълбочен анализ на изследванията по темата и промените в психичното здраве на населението в Република Гърция. Проучена е динамиката и тежестта на симптомите, свързани с преживяванията на стрес, тревожност и депресия в изследваната популация. Акцент е поставен и върху социалното въздействие, стигматизацията на болните от Ковид-19 и възможностите на съвременните средства за комуникация за терапевтична намеса и благоприятно повлияване на негативните психични симптоми, следствие на пандемията.

Представените четири публикации са релевантни на изследваната проблематика и целта на дисертацията.

Използваната литература включва двеста и тридесет и осем източника релевантни на изследвания проблем. Анализирани са както нови, така и по-стари класически концепции, което говори за умение за концептуализиране на проблема.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният за рецензиране текст отговаря на изискванията за научност и логическа свързаност. Той се отличава с добър стил и поглед към разглеждания проблем. Обемът на дисертацията е сто осемдесет и една стандартни страници, като анализът на данните от изследването удачно е представен под формата на двадесет и четири таблици и осемнадесет фигури.

Обект на изследването са педстотин тридесет и седем лица от общата популация в Гърция, като изследваните лица са разпределени в три възрастови групи – до тридесет и пет години, от тридесет и шест до петдесет и над петдесет годишна възраст.

Предметът на изследване не е ясно дефиниран.

Идеята за наличие на възможни корелации се презентира в **основната хипотеза** на емпиричното изследването, че „страхът от Ковид-19 е положително свързан с по-високи нива на тревожност и депресия.“ Григориос Серетис предлага и втора хипотеза, в която се издига предположението, че „страхът от Ковид-19, нивата на тревожност и депресия се различават в зависимост от демографските характеристики като пол, възраст, образователен статус и социално-икономически статус.“

В емпиричното изследване не са посочени конкретно изследователските задачи, които следва да се изпълнят за постигане целта на разработката.

Дисертационният труд има класическа структура. В съдържателно отношение са обособени увод, три глави, изводи, дискусия, научни приноси, заключение, използвана литература и приложения.

Уводът съдържа изчерпателно описание на изследователския проблем, представя мотивацията на автора, загатва обхвата и спецификите на изследването.

В първа глава е представен детайлен преглед на хода и развитието на пандемията от Ковид-19 в световен мащаб. Разгледани са начините на заразяване, инкубационния период, вариацията на симптомите, методи за диагностициране и рискът при хора с хронични соматични заболявания. Направен е анализ на първоначалните мерки за противодействие на пандемията – въвеждането на карантина и изискването за спазване на социална дистанция. Докторантът поставя акцент върху психологичните ефекти от заболяването като ги диференцира в три основни групи:

- „физическа заплаха за индивида и/или за неговите близки;
- изолация у дома и ограничение на движението;
- несигурност относно бъдещето“.

Посочени са изводи от предишни изследвания по темата, които са релевантни на изследователската цел.

Втора глава ни запознава с теоретичният модел и дизайна на емпиричното изследване. Описани са обекта, целите и хипотезите на изследването. Докторантът издига, няколко съществени въпроса:

- „Страхът от Ковид-19 положително ли е свързан с депресията и тревожността?;
- Какви са нивата на страх от Ковид-19, тежка депресия и стрес, тревожност и депресия сред извадката?;
- Има ли някаква връзка между тревожността и депресията и страха, в зависимост от демографските характеристики (пол, възраст и др.)“.

Посочени са избраните методи за изследване и статистическите методи за анализ и обработка на получените резултати.

Трета глава Григориос Серетис отделя на анализа и обработката на получените резултати от емпиричното изследване. Направената статистическа обработка на получените данни е придружена с изчерпателен

количествен и качествен анализ, резултиращ в релевантни изводи с теоретичен и приложен характер.

В **Заключението** коректно са отбелязани основните научни приноси, значимостта на изследвания проблем, резултатите от теоретичния анализ и получените емпирични данни. Постигната е заложената в дисертацията основна цел, потвърдена е първата хипотеза и е частично потвърдена втората.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Съгласен съм с така дефинираните приноси в дисертацията както в теоретичен, така и в практико-приложен аспект. Считам, че в създадения дизайн и използваната емпирична методика също има приноси.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените четири публикации отразяват съществени части от дисертационния труд и са релевантни на изследваната проблематика.

Лично участие на докторанта

Не изразявам съмнение в личния принос на докторанта. Дисертацията е логически свързана и едностилна.

Забележки и препоръки

Считам за полезно по-ясното дефиниране и конкретизиране на хипотезите, задачите, предмета и целите на изследването, което би допринесло за изясняване и внасяне на диференциация, относно ефектите и въздействията на пандемията от Ковид-19 върху нивата на депресия и тревожност при прицелната популация. Това би повишило научната и приложна стойност на дисертацията.

Заключение

Дисертационният труд съдържа приноси в теоретичен и практико - приложен аспект и съответства на изискванията на Закона за развитие на

академичния състав в Република България, Правилника за пролагането му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Представеният дисертационен труд и съпътстващи материали показват, че докторантът притежава необходимите теоретични знания и професионални умения за извършване на научни изследвания. Въпреки посочените препоръки, давам своята положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология” на **Григориос Пасхалис Серетис**.

08.06.2025 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Пресиян Бургов

STATEMENT

by Assoc. Prof. Presiyan Burgov, PhD

VTU „St. Cyril and St. Methodius”

on dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor"
in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences,
professional field 3.2 Psychology, scientific specialty "Pedagogical and age
psychology"

Author: Grigorios Paschalis Seretis

Topic: “The psychological effects of the Covid-19 pandemic in Greece”

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Natasha Angelova, PhD

SWU "Neofit Rilski"

Blagoevgrad, 2025

General presentation of the procedure and the PhD student

By order №1165 from 22. 05. 2025 y. of the Rector of the SWU “Neofit Rilski” and decision of the Faculty Council of the Faculty of Philosophy (Protocol No. 16 / 19. 05. 2025) i have been appointed as a member of the scientific jury for the defense of the dissertation with theme: **"Psychological Consequences of the Covid-19 Pandemic in the Republic of Greece"** for the award of the degree of Doctor of Education and Science in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.2 Psychology, scientific specialty "Educational and age psychology". The author of the dissertation is **Grigorios Paschalis Seretis**, a PhD student at the Department of Psychology, Faculty of Philosophy, SWU “Neofit Rilski”.

The submitted set of documents complies with the requirements of the Academic Staff Development Act in the Republic of Bulgaria, its Implementing Regulations and the Internal Rules for Academic Staff Development of the SWU “Neofit Rilski”.

It is evident from the attached orders and protocols that all the procedures for conducting the PhD, the preliminary discussion of the thesis and its referral for defense have been followed.

The abstract meets the requirements and correctly presents important aspects of this dissertation in a meaningful way.

Relevance of the topic and appropriateness of the aims and objectives

The Covid-19 pandemic presented the world and humanity with a challenge unprecedented in recent history, affecting not only life and existence, but also mental health, the functioning and sustainability of social systems, relationships and the future of each of us.

The topic of the effect and impact of Covid-19 on humanity is naturally a subject of increased research interest both in theoretical and applied aspects. Its importance directly corresponds to the changed lifestyles, dynamics of social relationships, communication in the modern world and the challenges faced by social systems and individuals, during and after the pandemic. The significant changes observed at all levels of functioning in an environment of uncertainty, ambiguity and threat to life only raises questions, and clear answers are lacking. Perhaps for this reason, research interest has naturally focused on the most vulnerable groups.

The existence of a possible correlation between the pandemic of Covid-19, the imposition of quarantine and temporary lockdown, on the one hand, and the development of anxiety and affective disorders in the active population, on the other, suggests the emergence of problems in the adequacy of functioning, the relationships between social systems, the state and the individual, and the internalization of new, adaptive behavioral strategies and patterns. A priori, this calls for a rethinking and restructuring of professional assistance, education and training programs for action and coping in the context of pandemic diseases.

Conducting research on the impact of Covid-19 and postcovid syndromes on mental health, social relationships, and the role of modern communication technologies in the process of mental health support and therapy during the pandemic would provide an objective indication of their reliability, despite seemingly contradictory results. Therefore, any study of the problem deserves admiration and support.

Grigorios Seretis formulates the main aim of the dissertation, "to study the psychological effects of the Covid-19 pandemic." The dissertation also states an additional aim, namely, "to assess the psychological impact of the Covid-19

pandemic on Greek adults and to evaluate the influence of socio-demographic variables on this impact."

Knowledge of the problem

The PhD student looks into the essence of the problem and attempts to present it in an interdisciplinary way. He has a good knowledge of the history, evolution and effects of the Kovid-19 pandemic. A thorough analysis of the research on the topic and the changes in the mental health of the population in the Republic of Greece is made. The dynamics and severity of symptoms related to the experiences of stress, anxiety and depression in the study population are examined. Emphasis is also placed on the social impact, the stigmatization of the patients of Covid-19 and the possibilities of modern means of communication for therapeutic intervention and beneficial impact on the negative mental symptoms resulting from the pandemic.

The presented four publications are relevant to the research problem and the aim of the thesis.

The literature used includes two hundred and thirty-eight sources relevant to the research problem. Both new and older classical concepts are analyzed, which indicates a skill in conceptualizing the problem.

Characteristics and evaluation of the thesis

The text submitted for peer review meets the requirements for scientific and logical coherence. It is distinguished by a good style and insight into the problem under consideration. The dissertation is one hundred and eighty-one standard pages in length, with the analysis of the research data aptly presented in the form of twenty-four tables and eighteen figures.

Five hundred and thirty-seven persons from the general population in Greece were the **object of the study**, and the subjects were divided into three age groups - under thirty-five, thirty-six to fifty, and over fifty.

The subject of study is not clearly defined.

The idea of possible correlations is presented in **the main hypothesis** of the empirical study that "fear of COVID-19 is positively associated with higher levels of anxiety and depression." Grigorios Seretis also proposes a second hypothesis, which posits that "fear of COVID-19, anxiety levels, and depression levels differ according to demographic characteristics such as gender, age, educational status, and socioeconomic status."

The empirical study does not specifically state the research tasks to be completed to achieve the purpose of the study.

The dissertation has a classical structure. In terms of content, there are an introduction, three chapters, conclusions, discussion, scientific contributions, conclusion, used literature and appendices.

The introduction contains a comprehensive description of the research problem, presents the author's motivation, and hints at the scope and specifics of the study.

Chapter one provides a detailed overview of the course and evolution of the Covid-19 pandemic worldwide. Modes of infection, the incubation period, variation in symptoms, methods of diagnosis and risk in people with chronic somatic diseases are discussed. An analysis is made of the initial countermeasures to pandemic - the introduction of quarantine and the requirement to maintain social distance. The doctoral student focuses on the psychological effects of the disease, differentiating them into three main groups:

- "a physical threat to the individual and/or his or her loved ones;
- isolation at home and restriction of movement;
- uncertainty about the future".

Findings from previous research on the topic that are relevant to the research objective are provided.

Chapter two introduces us to the theoretical model and the empirical research design. The object, objectives and hypotheses of the study are described. The doctoral student raises, several significant questions:

- "Is fear of Covid-19 positively related to depression and anxiety;
- What are the levels of fear of Covid-19, severe depression and stress, anxiety and depression among the sample;
- Is there any relationship between anxiety and depression and fear, depending on demographic characteristics (gender, age, etc.)".

The research methods chosen and the statistical methods used to analyze and process the results are indicated.

The third chapter Grigorios Seretis devotes to the analysis and processing of the results obtained from the empirical study. The statistical processing of the obtained data is accompanied by a comprehensive quantitative and qualitative analysis, resulting in relevant conclusions of a theoretical and applied nature.

In **the Conclusion** the main scientific contributions, the importance of the research problem, the results of the theoretical analysis and the empirical data obtained are correctly noted. The main goal of the dissertation has been achieved, the first hypothesis has been confirmed and the second hypothesis has been partially confirmed.

Contributions and significance of the paper for science and practice

I agree with the contributions defined in this thesis both in theoretical and practical-applied aspects. I believe that there are also contributions in the design and empirical methodology used.

Assessment of the publications on the thesis

The four publications presented reflect the essential parts of the dissertation and are relevant to the problems studied.

Personal contribution of the PhD student

I have no doubts about the doctoral student's personal contribution. The dissertation is logically coherent and has its own style.

Comments and recommendations

I consider it useful to define and specify more clearly the hypotheses, objectives, subject matter and goals of the study, which would contribute to clarifying and bringing differentiation regarding the effects and impacts of the Covid-19 pandemic on levels of depression and anxiety in the target population. This would enhance the scientific and applied value of the dissertation.

Conclusion

The dissertation contains contributions in theoretical and practical-applied aspects and complies with the requirements of the Academic Staff Development Act in the Republic of Bulgaria, its Regulations and the Internal Rules for Academic Staff Development of SWU "Neofit Rilski".

The submitted dissertation and accompanying materials show that the PhD student possesses the necessary theoretical knowledge and professional skills to carry out scientific research. In spite of the above recommendations, I give my positive assessment and propose the Honorable Scientific Jury to award the degree of Doctor of Education and Science in the field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.2 Psychology, scientific specialty "Pedagogical and Age Psychology" to **Grigorios Paschalis Seretis**.

08.06.2025 г.

Statement by:

Assoc. Prof. Presiyan Burgov, PhD